ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
Պուլկարիոյ համար
տարեկան Ֆրք. 10
վեցամսեայ „ 5
Արտասահմանի
տարեկան Ֆրք. 12
վեցամսեայ „ 6
ԿԱՆԽԻԿ

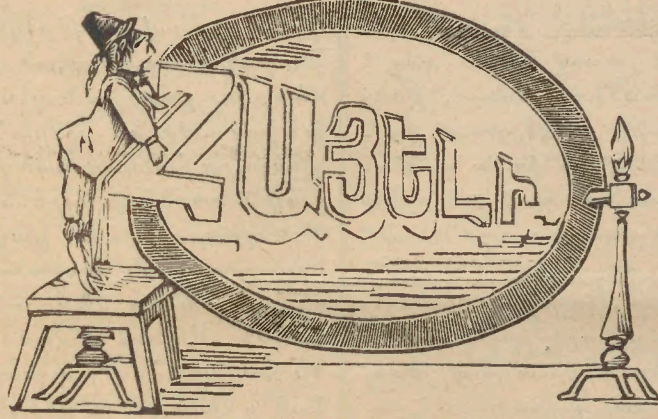

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր:

Հասցէ
DIRAN PAPAZIAN
RUE DRAGOMAN
K. STEPAN
BULGARIE) VARNA

ՇԱԲԱԹԱՀԱՆԴԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԶԱՒԵՇՏԱԿԱՆ

Եթէ կ'ուզէք «Հայելի»ին մէջ պայծառ երեւնալ,
Պարտիք սիրտով եւ ազնիւ դէմք մը ունենալ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թէհրան, յունիս 12

Յունիսի 2ից 'ի վեր, տեղիս Ռուսաց փոխատու բանկի ռուս գանձապետը աներեւութացած լինելով, նոյն բանկի տեսուչը ռուսաց դեսպանի ներկայութեամբ կոտրել է տալիս բանկի պահեստի դրամագլխի սնտուկը, որտեղից 310,000 ռուսական րուբլի և 15,000 թումէն պարսկական թղթադրամ՝ գողացուած տեսնելով, դեսպանն անձամբ դիմում է Շահին՝ պահանջելով որ Պարսից հողում կատարուած այսպիսի մի նշանաւոր գողութեան հեղինակները ձերբակալուեն։ Շահի բարձր հրամանով՝ ոստիկանութիւնը անմիջապէս ձեռնարկում է խուզարկութեան մի քանի տեղերում։ Գանձապահը, սակայն աներեւութացած է լինում արդէն, և նրան ձերբակալելու բոլոր ջանքերը միանգամայն ի դերև են ելնում։ Բայց չարագործին մեղսակից և խորհրդատու կովկասցի կօշկակար Յովսէփ Յովհաննիսեանը և տեղիս Հայկազնեան դպրոցների ուսուցիչ Պ. և Տիկին Ջէյրանեանցները անմիջապէս ձերբակալուեցին ու բանտարկուեցին։ Նոյն իսկ տիկին Ջէյրանեանցի հագած շորերի ծալքերում գտել են ահագին քանակութեամբ հարիւրնոց րուբլիներ։ Այդ ընտանիքի պախրինն էլ ունեցել է իր բաժին քանի հազար թումէնները։ Յովսէփ Յովհաննիսեանի տնից դուրս են բերել թղթադրամների մի մեծ ծրար, որը մօտաւորապէս պարունակելիս է եղել 30,000 րուբլի։ Յովսէփը, ձերբակալուելուց յետոյ իր պատիւն անաղարտ պահելու համար (՞), բանտի մէջ իր փորը պատռում է և մի քանի ուրիշ վտանգաւոր վէրքեր տալիս իրեն, որից յետոյ նա փոխադրւում է կառավարական հիւանդանոցը։ Գողութիւնը յայտնըւելու երրորդ օրն իսկ՝ մի պարսիկ դեղագործ ոստիկանութեանը ներկայացնում է թղթադրամների մի մեծ կապոց՝ յայտնելով թէ քանի օր առաջ Ջէյրանեանցն այդ ծրարը իրեն պահ էր տուել ասելով, որ լուցկիի կապոց է, եայլն։ Այս հանգամանքն առիթ է տալիս նոյն այդ դեղագործի վրայ ևս կասկածելու. կարծւում է, որ նրան ևս պիտի ձերբակալեն։

Ռուս գանձապահը վերջին ամիսները մօտ յարաբերութեան մէջ գտնուելով տիկին Ջէյրանեանցի հետ, վերջինս իր թովիչ լեզուով համոզում է գանձապահին, որ բանկի դրամներից մի նշանաւոր գումար առնելով Ջէյրանեանց ընտանիքի հետ փախչէ Եւրոպա։

Գանձապահը համաձայնւում է իր սիրուհու խօսքերին, բանկի պահեստի դրամից գողանում է մօտաւորապէս 300 հազար թումէնի մի գումար (թղթադրամ) եւ տանում Ջէյրանեանցների մօտ. Վերջինները, նկատե-

լով որ այդպիսի մի նշանաւոր գումարի անյայտանալը կարող է շուտով երեւան գալ և իրենց կորստեան պատճառ դառնալ, իրենց օգնական և գաղտնակից են վերցնում Կովկասցի Յովսէփ Յովհաննիսեանին և գանձապահին համոզելով, որ նա պիտի Թեհրանից հեռանայ, նոյն գիշերը պատրաստում են հըրաժեշտի մի խնճոյք, ուր լինում են տիկին և Պ. Ջէյրանեանցները, կօշկակար Յովսէփը իր կնոջը հետ, և ապա ուրիշ երկու պարսիկ կանայք: Մի լաւ խմելուց և ուտելուց յետոյ՝ այդ խումբը վայրենաբար յարձակւում է անօգնական գանձապահի վրայ և նրան կախելով խեղդում: Ապա ամբողջ մարմինը նոյն թոկով գունտ ու կծիկ անելով, ճամբորդութեան շորերով իսկ թաղում են բակի մի յարմար անկիւնում, ուր նոյն իսկ երկրորդ օրը, գերեզմանի վրայ մի խնջոյք են շինել տալիս: Բայց ի վերջոյ ոստիկանապետը խոստովանեցնել է տալիս կատարուած եղեռնագործութիւնը, որոց յետոյ սկսւում է մի շարք տեղի և անտեղի ձերբակալութիւններ, դըլխաւորապէս Հայերի մէջ:

Ջէյրանեանցը եւ իր կինը Ռուսաց դեսպանատունը բանտարկուած են, իսկ Յովսէփը բանտում իր փորը պատռելուց յետոյ դեռ հիւանդանոցում տանջւում է: Վերջերս էլ լուր կար թէ մեռել է:

Կորած դրամները գտնուած են գրեթէ ամբողջապէս. միայն 40.000 թումէն է պակասում:

Պարսկահայերի անցկացրած գրեթէ հինգ վեց դար կեանքում, այս առաջին անգամն է որ այս տեսակ մի երեւոյթ պատահեց, այն էլ իր Կովկասցի արենակիցների ձեռքով, որոնք, դժբաղդաբար, հայ ուսուցիչ և ուսուցչուհի անունն էին կրում և որոնց յանձնուել էր Թեհրանի մատաղ սերնդի դաստիարակութեան եւ կրթութեան ղեկը:

Արեւելք

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊՈՒՐԿԱԶԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Յունիս 26ին հրատարակուած «Իրաւունք»ի միջոցաւ ծանուցուած էր որ Պուրկազի մէջ օրինաւոր ընտրութիւն կատարուելով, եօթը կարող ազգայինք թաղական ընտրուած են. ասոր վրայ մենք ալ շատերուն պէս կարծեցինք թէ խաղաղութիւնը վերահաստատուած ու միտքերը հանդարտած ըլլալով, հոն ազգային գործերը այլ եւս բարւօք ճամբու մէջ պիտի մտնեն. բայց աւաղ, այսօր նոյն քաղաքէն առնուած նորագոյն տեղեկութիւններ մեր յոյսերը ի դերեւ կը հանեն. Առնեմ Զատամ և իր մէկ քանի համախոհք (*) ուխտած են սանձարձակ գործելու ու եկեղեցին և վարժարանը իրենց քմահաճոյքին խաղալիկ ընելու: Ասոնք նկատելով որ նորընտիր թաղականաց օրով չպիտի կրնան իրենց մաքօյրանները դարձնել, այս խարէի Առնեմ Զատմի, տեղացիի ու գաղթականի խնդիր մը հանելով, 20ի չափ ուխտադրժներու գլուխն անցած ժողովակ կը կազմեն, յայտարարութիւն մը փակցունելով թաղականաց ընտրութիւնը չեղեալ կը հրատարակեն և իրենց արարքը անդիմադրաբար քաջալերողներէն 7 անձինքը (որոնց մէկ երկուքը Պուրկազէն քանի մը ժամ հեռու գիւղերու մէջ կը բնակին ու մէկ երկուքն ալ ամենեւին գիր կարդալ ու բան չեն գիտեր, ատանկէն կօշկակարի խալֆաներ են եղեր) առժամեայ թաղ. խորհուրդ կ'ընտրեն, սպառնալով որ, ով որ այս եօթը անձանց թաղականութեանը դէմ բողոքէ, իբր խռովարար կառավարութեան պիտի յանձնուի աքսորուելու համար:

Ահա այս է Պուրկազի ազգային գործերու այսօրուան ողբալի վիճակը:

Դաշնակցութեան միժած այդ չարլաթան արարածին, Առնեմ Զատմի պաշտպանները ալ պէտք է գիտնան որ, վաղը պիտի զղջան իրենց պաշտպանութիւններուն համար, բայց գործը գործէն անցած պիտի ըլլայ: Գ.

(*) Կըսեն թէ, Ռընճեան անուն ազգային մը, որ տարիներէ ի վեր տեղւոյն թաղ. խորհուրդոյ մէջէն դուրս չելներ և խորհրդոյ կնիքը չուզեր յանձնել, իբր թէ անոր **մուգաւաթն** առած ըլլար, Առնեմ Զատմի պաշտպաններու պարագլուխն է: Կարծենք տեղն է յիշել թէ՝ «Նման զնմանն սիրէ»:

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐ

Ռուսական նոր որոշում

Այս առտուան Կովկասեան թղթաբերը կարևոր լուր մը կը բերէ. Ռուսաց Սինոդը որոշեր է լիազօր իշխանութիւն տալ այն Ռուս առաջնորդներուն, որոնց թեմերուն մէջ օտարացեղ ժողովուրդներ կ'ապրին, բանալու կարելի եղածին չափ շատ եկեղեցական-դպրական-ուսումնարաններ։ Միանգամայն հրահանգ տրուած է ռուս հոգևորականութեան, որ օտարացեղ ժողովուրդները քաջալերէ իրենց զաւակները այդ ուսումնարանները ղրկելու։ Այդ տղոցմէ անոնք որոնք մտաւոր և բարոյական յատկութիւններով աչքի կը զարնեն, պէտք է այնուհետև ուսում ստանան ռուս հոգևոր դպրոցներուն մէջ և իրենց ուսումը ստանալէն ետքը պարտաւոր ըլլան ծառայել իրենց պատկանած հասարակութեան մէջ։ Այս կարգի աշակերտները թոշակ պիտի ըստանան Ռուսիոյ հոգևոր վարչութենէն։

Անհաւասիկ նոր միջոց մըն ալ ղոր ձեռք կ'առնէ ռուսական վարչութիւնը՝ իր հոգևորականութեան միջոցաւ՝ ռուսացնել ձգտելով երկրին օշ-ռուսադաւան ազգերը։

— «Վանայի Հիւրմիւզեան Տ. Գէորգ քահանան գրած էր թէ չի կրնալով Պոլիս գալ, տեղական քննութիւն կը պահանջէ, առարկելով որ Կրօն. ժողովը ձրի ամբաստանողներու խօսքով որոշում տուած է։ Բայց Կրօն. ժողովը նկատելով որ այդ քահանային դրաւոր տեղեկութեանցը վրայ հիմնուելով յանցաւոր դատած էր զայն, եւ թէ Տ. Գէորգ քհնց փախուստ կուտայ Պոլիս գալէ, համոզում գոյացուց թէ յիշեալը աւելի կը հաստատէ իր յանցանքը»։

— Ի Նպաստ Հայաստանի սովելոց, Սոֆիաէն 1100 ֆրանք ղրկուած է Պատրիարքարան։

— Իզմիրեանցի այս տարուան մրցանակը. Ա. 30 ոսկի՝ Տ. Մակար եպիսկոպոս Բարխուդարեանին՝ իր «Աղուանից երկիր եւ Դրացիք, ես Արցախ», երկհատոր գործին համար։ Բ. 20 ոսկի՝ Վիէննայի Մխիթարեաններէն Հ. Յակոբոս վարդապետ Քոսեանի՝ իր «Հայք ի Զմիւռնիա և իշրջակայս» երկհատոր տպագիր գործին համար։ Գ. 15 ոսկի Յարութիւն էֆ. Գ. Մրմրեանի։ «Հին օրեր եւ այդ օրերուն մարդը Յովհաննէս Պրուսացի Տէրոյէնց» կենսագրական ձեռագիր աշխատութեան համար։

ԶՐԿՈՒԱԾՆԵՐ

Տկարը ղրկուած է իրաւունքէ՝ պաշտպան մը չունենալուն պատճառաւ։

Հայ ազգը ղրկուած է հաւասարական ուժէ՝ իրար չի հակցող կուսակցութիւններուն պատճառաւ։

Գօմիտէները ղրկուած են ժողովուրդի օժանդակութենէ՝ իրենցմէ եղած խաչագողներու գործունէութեանը պատճառաւ։

Թուրքիա ղրկուած է խաղաղութենէ՝ տիպլօմաթիայի անվերջանալի հաշիւներու պատճառաւ։

Խանութպանները ղրկուած են առուտուր ընելէ՝ ժողովուրդին քով կոտ չի գտնուելուն պատճառաւ։

Վառնայի աղքատ հիւանդները ղրկուած են դեղէ ու սնունդէ՝ Աղքատախնամ չդոյութեան պատճառաւ։

Պուրկազը ղրկուած է հանդարտութենէ՝ Առնեմ Զատմի դարձուցած մանօվրաներուն պատճառաւ։

Վառնայի երիտասարդութիւնը ղրկուած է Ընթերցարանէ ու Լսարանէ՝ ատտարոյներ չունենալուն պատճառաւ։

Ռուսճուգ ղրկուած է համերաշխութենէ՝ Տնօրէնին խառնելներուն պատճառաւ։

Տիզոյն վարժարանն ալ ղրկուած է յառաջդիմութենէ՝ հով-գլուխ ուսուցիչներու պաշտօնավարութեանը պատճառաւ։

Կարգ մը երիտասարդներ ղրկուած են անառակութենէ՝ ծակ-դրպան ըլլալնուն պատճառաւ։

Օրիորդները ղրկուած են սրտի հանդարտութենէ՝ մօտաի տենչանքէն հալումաշ ըլլալնուն պատճառաւ։

Խմբագիրներուն պիտճէները ղրկուած են հաւատարակշռութենէ՝ բաժնեգիրները կանոնաւոր կերպով չի դանձուելնուն պատճառաւ։

Վերջապէս մարդկութեան մեծ մասը ղրկուած է բնութեան շնորհներէն, հանրութիւնը առաջնորդներուն քմահաճոյքը պատճառաւ։ ԶԻԿ—ԶԱԿ

ԳԻՏԱԿԱՆ

Գիրք մը որ . . . կը խօսի, կ'երգէ ու կը մայէ։

Այս անգամ կ'ուզեմ «Հայելի»ի ընթերցողներուն ծանօթացնել մեքենական օրէնքի մը պարզ ու ճարտար մէկ կիրառութիւնը, որով Բարիզցի հնարամիտ ձեռնարկու մը յաջողած է սիրուն, զբօսալի ու միանգամայն խիստ օգտակար նուէր մը պատրաստել պզտիկներուն համար։

Այս նուէրը պատկերազարդ գիրք մըն է, բայց չնմանիր անոնց որոնք ցարդ հազարներով հրատարակուեցան։ Ասիկայ իր խօսուն պատկերներովը ճշմարիտ սիւրբրիզ մը պիտի պատճառէ պզտիկներուն ու նոյն իսկ մեծերուն ալ։

Պատկերները կը ներկայացնեն ամենէն ծանօթ ընտանի անասունները որոնք իրենց յատուկ լեզուն կը խօսին։ Այս տեսարանը առաջ բերելու համար գրքին կողքին վրայ գտնուած լարը քաշել կը բաւէ։ Ահաւասիկ աքաղաղ մը, էշ մը, կով մը, ոչխար մը, պզտիկ թռչուններ իրենց բոյնին մէջ և մանտրտիկ տղաքներ։

Երթէ լարը ուրաքանչիւր էջին քաշենք, ամէն մէկ կենդանիի յատկանշական ձայնը պիտի լսենք։ Աքաղաղը կ'երգէ եւ իր ձայնը շատ նմանութիւն ունի իսկականին։ Էշը կը զռայ, ոչխարը կը մայէ, պզտիկ թռչունները կը ճռուողեն, կովը կը բառաչէ ու պզտիկ տղաքը հայրիկ, մայրիկ, կը պոռան։

Այս տարբեր արդիւնքները խիստ պարզութեամբ ձեռք կը բերուին մանր փուքերու միջոցաւ, որոնք գրքին թանձրութեանը մէջ ծածկուած են։ Փուքը քաշուած ատեն, օդը կը թափանցէ, կը մտնէ անոր մէջ եւ յետոյ ետ կը մղուի զսպանակէ մը որ փուքին կուտայ իր նախկին դիրքը։ Օդը, երկաթեայ թելի մը վրայ գտնուած կեռիքներէն (cran) անցնելէ յետոյ, ուրաքանչիւր ձայնին համեմատուած մասնաւոր խողովակէ մը դուրս կ'ելլէ։

Հեղինակը շատ լաւ ուսումնասիրած ըլլալով կեռիքներու յօրինման խնդիրը, արդիւնքները խիստ գոհացուցիչ են։ Այսպէս աքաղաղին կուկուլիկուն առաջ բերելու համար երկաթէ թելին վրայ երկու կեռիքներ կան, մին միւսին ետեւէն եւ երրորդ մը՝ քիչ մը աւելի հեռուն։ Փուքը կանգ կ'առնէ այս կեռիքներուն վրայ, եւ օդը դուրս ելած ատեն կուկուլիկի ձայնը կը հանէ։ Ոչխարին մայիլը ձեռք բերուած է երկաթեայ թրթռուն թելով մը։ Կովին բառաչումը նմանցնելու համար, օդը դուրս կ'ելլէ երկու խողովակներէ որոնք այդ խռպոտ ձայնը կարտադրեն։

Մէկ խօսքով, այս պատկերազարդ խօսուն գիրքը թէ՛ նոր է և թէ տղաքներուն հաճելի ու օգտակար ժամանց մը հայթայթելու յատկութիւնն ունի։

Մնաց որ մեծերն ալ կրնան ոչ նուազ հաճոյքով թղթատել այս նորատիպ գիրքը և տեսնել թէ ինչպէս կարելի է, պարզ ու ճարտարահնար յօրինուածով մը, թղթին վրայ փռուած կենդանիները խօսեցնել տալու յաջողիլ։

Ս. Ռ.

ՕՂԻՒՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մ'ինչ լուիկ մնջիկ օղին ի տակառ,
Անարգ հաճոյքի պատրաստէր պաշար.
Անպատում բերկրէր հոգւով կաթոգին,
Կը խոստովանէր ինքն իրեն անձին.
«Ինչ որ ուզեցի, ինչ որ ըսի ես՝
Օ՜հ, եղաւ այնպէս»։
«Ուզեցի ըլլալ եւ միշտ ազդեցիկ,
Իբրեւ մի մեծ անձ ու ընաշխարհիկ.
Իշխել կամեցայ փոքրին ու մեծին,

Հարուստ, մեծատան, տնանկ աղքատին.
Չի անոնց մէջ միշտ ժուռ գամ պարզերես,
Օ՜խ, եղաւ այնպէս։

«Ըսի թէ շատեր ինձ գերի ըլլան,
Ես անոնց կեանքին ու մահուան իշխան.
Հաճոյքիս համար տամ շատին հրաման
Ըսպաննել զիրար մահուամբ զանազան.
Եւ կամ իրարու տան հարուած պէս պէս,
Օ՜խ, եղաւ այնպէս։

«Ըսի որ դընեն ծունըր իմ առջեւ
Ոտով ու հոգւով միշտ քարին զինեւ,
Որպէս զի անոնց ցանեմ մահադեղ,
Եւ յափշտակեմ հաճոյք սիրազեղ.
Անոնց ընտանիք հիւծին դառնապէս,
Օ՜խ, եղաւ այնպէս։

«Ցանցաւոր, դահիճ, գող ու մարդասպան
Անենքն ալ գերի ու ծառաս ըլլան.
Որոնք շատերուն ազդեն սարսափ վիշտ
Ու հաճոյք առթեն անխիղճ սրտիս միշտ.
Ուզեցի այսպէս. ջանացի այսպէս,
Օ՜խ, եղաւ այնպէս։

«Խոստովանիմ թէ կեանքը չէ իմ պարզեւ,
Այլ երբ ուզեմ զայն կառնեմ արդարեւ.
Ծառայքըս տուժեն, ես կամ ապահով,
Զոհերուս վրայ միշտ ծիծաղելով.
Ո՛վ երջանկութեան, յուսացի այսպէս,
Օ՜խ, եղաւ այնպէս։

«Մարդը խորհեցայ թէ է մեծ էակ,
Մինչդեռ ինձմով է ստրուկ եւ անարգ.
Թէ ունենայի հանճար ու հոգի,
Ի՛նչեր կընէի, ինչե՛ր գործէի.
Այսպէս հանապազ կամ իմ պարզերես,
Վա՜խ, չըլլար այնպէս։

Ա.

Ի՞ՆՉ Է ՍԷՐԸ

Սէրը՝ փոխադարձ եղած ատեն՝ երջանկութիւն է։

Մէկ կողմէն եղած ատեն՝ կատարեալ թշուառութիւն է։

Սէրը կրակէ շապիկ է։

Սէրը մաշողական ախտ է։

Սէրը ֆօսֆօռ է։

Սէրը աղուորիկ, կլորիկ, փամփուշիկ աղջիկ մըն է. աղուորիկ աղջիկ մըն ալ սէր է։

Սէրը Աստուածային պատուիրանքն է։

Սէրը ծաղկահասակ երիտասարդ. ալ է։

Սէրը առանձին եղած ատեն գերեզմանին հրաւիրակն է։

Սէրը գրագէտ չէ, բայց բանաստեղծ է։

Սէրը շատ անգամ կոյրին կարապետն է։

Սէրը նէչով խայմախ է. էով ալ շատ անգամ երեսաբար է։

Բ. Մ.

Նոր տեսակ ամուսնութիւն

Արդէն լսած էինք երկանիւով ամուսնութիւն, և երկանիւի վրայ ամուսնութիւն, բայց գոնէ դեռ իմացած չէինք որ երկու օրիորդներ սըրընթացութեան մրցում մը պիտի կատարէին մրցանակ—ամուսինը վաստկելու համար։ Ամերիկայի մէջ այս ալ եղեր է. Երիտասարդի մը սրտին ու ձեռքին հաւասար սիրով կը փափագէին երկու օրիորդներ Որոշուեցաւ որ շուտ վազողը շահի . . . մըրցանակը։ Երկու մղոն տեղ պիտի վազէին։ Շահողն եղաւ Օր. Նէլլի Տօն՚լլի, որ չորս վայրկեանէն հասաւ նպատակին։ Երիտասարդը կեցած էր նպատակակէտին քով, եկեղեցականի մը հետ, և իսկոյն ամուսնութիւնը կատարուեցաւ, առանց սպասելու որ միւս օրիորդը . . . գայ, գոնէ ներկայ գտնուի։

ՁՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Աղքատ Ղազարոսին սերունդէն մէկը հարուստ և նեղսիրտ աղջկան մը հետ ամուսնացաւ։ Իր կնկանը խիստ ու բարկացոտ բնաւորութիւնը ամենքն ալ գիտէին. ուստի ամուսնութենէն վերջը բարեկամներէն մին հարցուց թէ ինչպէս կապրի այդ կնոջ հետ։

— Ահ, պատասխանեց նոր փեսան երբ գլխ բարձրացնէ և ըրածը շատ ըլլայ, անմիջապէս սենեակս կը քաշուիմ ու... բերած ոսկիները կը համրեմ։

— Վա՜յ, բարի էք եկեր հաճի աղա, աս ի՞նչպէս եղաւ որ Վառնա եկաք։

— Ի՞նչ ընէի եղբայր, բժիշկը մէջլիսին համար ծով մտնալ պատուիրեց, ես ալ հարկադրուեցայ գործս ձգել ու Ռուսճուքէն հոս գալ։

— Գոնէ օգուտ կը տեսնա՞յ կոր։

— Նէ՞ մինասիպէթ, մինչև հիմա օգուտ մը չի տեսնալուն համար սիրտս կը նեղանայ կոր.

— Հոգ չէ, քանի որ բժիշկը պատուիրեր է, ծով մտնալը շարունակելու է, դուն ալ ծով կը մտնա՞ս կոր.

— Շիտակը կուզե՞ս, ես հիմակուհիմա մինչև ճիտս պարտքի տակ կը մտնամ կոր, ան գիտեմ։

Օրիորդ Շուշանիկ, իմացայ որ նշանդ ետ ընել տուեր ես.

— Ինչ ընեմ, քոյրս, ստակ ուզելուն ա՛լ չդիմացայ. աս ամէն շաբթու երկու ֆրանք տու՛ր, երեք ֆրանք տու՛ր, վերջը չեկաւ. ասոր մարդ կը դիմանա՞յ.

— Երկու երեք ֆրանքով բերանը կը գոցես կոր նէ ալ ինչ կուզես. ես իմինիս մինչև հիմա 20—30 ոսկի տուի, տահա չի կրցի բերանը գոցել։

Մայր եւ որդի.

— Մա՛յրիկ, երէկ գիշեր մօրաքոյրս տեսայ.

— Ո՞ւր տեղ տղաս, դուն մօրաքոյր չունիս.

— Ո՛վ ըսաւ, հաճի Բանաքօն պըտըտած ատեննիս հայրիկս չիչման աղւոր կնիկի մը հետ թօխա ընելով ականջին բան մը ըսաւ, հէմ իմին ալ երեսս պագաւ ան կնիկը. ճամբան հայրիկիս հարցուցի նէ՝ թէյզէդ է տղաս, ըսաւ։ Դուլում մայրիկ, ինչո՞ւ կարմրեցար.

— Հայրիկդ աս իրիկուն գայ նէ կը հասկնաս։

Դժբաղդաբար հայրիկը ան իրիկունը չէ եկեր։

ԿԵԼ ԳԱՆԹԱՐԱ...

(Շարունակութիւն)

Գիլիպէ

Երբ Գիլիպէի կայարանը հասայ, Վառնայի ճանչուոր մէկ երկու բարեկամներուս հանդիպեցայ, որոնք առևտրական գործերու պատճառաւ քանի մը օրէ ի վեր հոս եկած էին եղեր. ասոնք զիս առաջնորդեցին Ճամսայի հրապարակը, ուր Պետօ-Վարդանօի թաշմիլին դիմացը խանութը տեղաւորեցի. մէկ քանիներ ինծի ըսին թէ այդ խանութը հաստաքննութեան ատեանի պէս բան մըն է, ուր երբեմն յառաջդիմական կոչուած քաջամարտիկներու խումբը հաւաքուելով, ուզածնուն պէս կը կտրեն կը նետեն եղեր... խելքերնուն փչածները։ Ինչ որ է, մենք հիմա մեր գործին նայինք. Հոս Ա. անգամ «կէլ գանթարա» պտտալու պէտքը չունեցայ, որովհետև գանթարը կոխելու պէս, միջահասակ, մօրուսաւոր ու նիհար մարդ մը եկաւ գանթարին վրայ նստաւ, ըսելով.

— Պ. Բոժոժիկ, գիտնալով որ մեզ ալ կշռելու համար հոս եկած էք, ահա առաջին անգամ ես կուզեմ սինէման ընել. հաճո՛ն, կշռեցէք նայինք.

— Այդչափ մի՛ աճապարէք, նախ իմացուցէք ինծի թէ դուք ո՞վ էք.

— Ա՛հ, ներողութիւն Պ. Բոժոժիկ, ներեցէք, ամէն բանի մէջ նետուելու, խառնուելու ունեցած բնաւորութենէս մոռցայ ինքզինքս ձեզ ներկայացնել: Ես՝ Փիլիպէի ծանօթ աժանս հալ՛ասն եմ, և ինչպէս որ կը տեսնէք, նիհարակազմ ըլլալով, այնչափ ծանր չպիտի կշռեմ:

— Ատիկա գանթարը գիտէ.

— Թէև վաճառատան մը մէջ գրագրի պաշտօնը ունիմ, բայց ոտքով գլխով ազգային գործերու մէջ կը մտնեմ, կը խառնեմ ու կը խառնուիմ.

— Անուննի՞դ.

— Ա. Տէմիրօֆ, ըստ բաւականին երաժըշտութենէ ալ տեղեակ եմ:

— Գիտեմ, լացի գիշեր ողբ կարդացած ատենդ Աբստոյին կապելան մանի կանչողի պէս ձեռքդ երեսիդ, ճիտիկդ ալ ծռած՝ խեղճուկ խեղճուկ կը կանչէիս: Կարծեմ թէ 5_6 տարիէ ի վեր Պուլկարահայ բառարան մըն ալ շինելու ջանքեր կընես.

— Ա՛խ պարոն Բոժոժիկ, բառարանս իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ պիտի ըլլայ, անզուգական, հիանալի՛.

— Աղէկ ա՛, փոխանակ ամէն գործի մէջ խառնուելու, սանկ հանդարտ նստիս ժամ մը առաջ այդ բառարանդ լմնցնես նէ չըլլա՞ր.

— Ո՛հ, ատիկա չեմ կրնար ընել Պ. Բոժոժիկ, որովհետև ձեռքս չէ.

— Անանկ է նէ մի՛ երերար որ խանթարը ճիշդ քիլոդ ցուցնէ.

— Չեմ երերար, կշռէ՛.

— Սա ոտքիդ մէկն ալ վեր առ որ գետինը չի բռնէ. (կշռելով) եօթանասունըութը՛..

— Հէ՞. ինչ կըսես, Պ. Բոժոժիկ, կարելի՞ բան է.

— Ինչո՞ւ կը զարմանաս, մինակ խառնելու ու խառնուելու ծանրութիւնդ 55 քիլօ, 12 քիլօ ալ ծոցդ, գրպանդ, վերջապէս չորս կողմըդ լեցուցած լրագիրներու ու թուղթերուդ տառանն սեպէ, մնացածն ալ դուն ես, ալ ինչ կուզես: Հայտէ 5նոցը տո՛ւր ու աճապրէ երթալ խառնուելով խառնելու:

— Մնաք բարեաւ.

— Տէր ընդ ձեզ:

— Ծօ՛ տղաք, ճամբան մի՛ գոցէք որ օրիորդը անցնի.

— Հրամմեցէ՛ք օրիորդ.

— Տիար Բոժոժիկ, ես աղջկանց վարժարանի ուսուցչուհիներէն եմ.

— Շատ աղէկ:

— Ամէն ուրեք կրնամ պարծիլ թէ խղճի մտօք կը կատարեմ ինծի յանձնուած պաշտօնը:

— Ամէն դպրոցական պաշտօնեայի բերնին համրիչն է այդ խօսքերը:

— Կուսակցական կռիւները իմ դասերուս նիւթ ընտրած եմ.

— Պաւո՛, որպէս զի ուսանողուհիք հիմակուց սորվին իրարու գլուխ պատռել, այնպէս չէ՞. ափերին օրիորդ, ատանկ ընելու է.

— Սկզբունքներուս հաւատարիմ եմ.

— Գիտեմ, գիտեմ, բարեկենդանի ատեն դպրոցը ութը տասը օր գոց պահելու համար հոգաբարձութեան հետ կը կռուիս. ճիռ-պիշներէ չի զրկուելու ունեցած սկզբունքիդ միշտ հաւատարիմ ես:

— Իւ պարծենալո՛վ կըսեմ թէ՝ վարժարանը ինծի պէս ուսուցչուհի մ՚ալ չի կրնար գտնել:

— Հարկաւ չի կրնար գտնել և փափաքելի է որ չի գտնէ: Հիմա նստեցէք որ կշռուիք:

— Շատ աղէկ. (կը նստի)

— Տանը չո՞ւս կուամ...

— Ի՛նչ կըսէք պարոն Բոժոժի՛կ, բօրսան ձգուելիք նամա՞կ կը կշռէք.

— Ո՛հ, օրիորդ, բօսթան ձգուելիք կամ ձգուած շատ մը նամակներ թէև երբեմն 10_14 կռամ կը կշռեն, բայց բովանդակութեամբ հազարաւոր քիլօներու ծանրութիւնը կունենան. երանի թէ դուք ալ անոնց պէս ծանր կշռէիք:

— Ուրեմն մնաք բարեաւ, առէ՛ք ձեր դըրամը:

— Շնորհակալ ենք օրիորդ, երթաք բարեաւ:

— Ողջոյն ձեզ.

— Վա՜յ, օրհնեցէք տէր հայր, հրամմեցէք:

— Հոս հաւաքուեր ինչ կընէք:

— Յայտնի է եա՛, մարդ կը կշռենք կոր:

— Ես ալ կարծեցի թէ Մէթաքսա ֆօնեաֆին ունեցած առաւելութիւնները կը ջատագովէք: Մնաք խաղաղութեամբ:

— Ներեցէք Տ. հայր, ո՞ւր կերթաք:

(Շարունակելի)

Մ. Չ.

ԹՈԹՈՎՄՈՒՆՔ

Գողտրիկ բանաստեղծութեան սոյն հատորիկը կը վաճառի ի գին 25 սանդիմ, և Զօրպհանէլեանի գրատունը, Վառնա:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

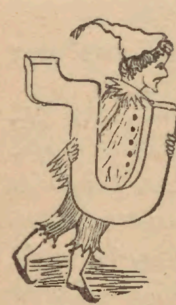

ՈՐ ՔՆԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

կամ Հաւաքածոյ

Հին եւ նոր Ազգ. երգերու

208 էջերէ բաղկացած սոյն երգարանը կը ծախուի Վառնա Ա. Զօրպհանէլեանի գրատունը: Գինն է 2 ֆր. Թղթատարի ծախքը գրատան վրայ ըլլալով: Դրամի փոխարէն կ'ընդունուի Պուլկարական Գաղ. Գերմ. Անգղ. և Թրքական չի գործածուած նամականիշներ: 5

ՆԵՐԿԱՐԱՐԸ

կամ

ՄԵՂՔ և ԱՊԱՇԽԻ

Պոլսական կեանքէ քաղուած

Թատերախաղ 5 արար և 1 պատկեր.

Գրեց Տիրան Գ. Փափազեան

Գին 60 սանթիմ: Դիմել խմբագրութեան:

ԳՈՒՇԱԿ

ԱՊԱԳԱՅԻ

կամ Ջուարճալի Բաղդացոյց Ընտանեկան

Երկսեռ ամէն հասակի ընթերցողաց ըղձալի ժամանցներ տալու սոյն գիրքը կը ծախուի մէկ փրանքի, թղթատարի ծախքով դիմել խմբագրութեան:

ՄԵԾ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՕՖԻԱ ՔԱՂԱՔԻ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ Երաշխաւորեալ

Ա. ՊԱՐԳԵՒՆ է 500,000 ՖՐ. ՈՍԿԻ

50,000 տոմսեր հրապարակ հանուած են, որոնց 25,000ը պիտի շահին հետեւեալ կարգաւ.

1899	Յունիս	9ին	1500	Թիւեր.
„	Յուլիս	7	1500	„
„	Օգոստ.	4_5	2000	„
„	Սեպտ.	3_4	„	„
„	„	23_24	„	„
„	Հոկտ.	13_3Նոյ	16,000	„

ԳԻՆԵՐԸ ԵՆ ՈՍԿԻ ՖՐ.

Ամբողջ		Կէս	Քառորդ	Մէկ ութերորդ
Ա. Ամիս	10 Ֆ.	5 Ֆ.	2, 50 Ֆ.	1, 25 Ֆ.
Բ. „	16	8	4	2
Գ. „	20	10	5	2, 50
Դ. „	28	14	7	3, 50
Ե. „	24	12	6	3
Զ. „	17, 20	8, 60	4, 30	2, 15
	115, 20	57, 60	28, 80	14, 40

Գնելու և մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Սեղանաւոր Տիար ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՐԻՊԷՃԵԱՆԻ, միակ գլխաւոր գործակալ այս վիճակահանութեան, Վառնա, Մուսալլա:

Շրջակայ քաղաքներէն եկած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին:

Ծ. Ա. կարգէն չի սկսող մը եթէ Բ. Գ. Ե. կամ Զ. կարգերէն ուզէ, պարտաւոր է առջի կարգերուն փոխարէնն ալ վճարել:

Отговорникъ М. Сконовъ
Печантица Взаимность — «Варна.»